

בענין דיומא

ר' דוב לנדו שליט"א מספר, שלפני בין הזמנים הלך לחזון איש להיפרד ולהתברך, החזון איש אמר לו בהלצה "נו, בבין הזמנים הרי אסור ללמוד, אבל לי יש היתר לזה ... בשעת הדחק אתה יכול לסמוך על ההיתר שלי". וסיפר שהחזון"א אמר את זה בנעימות קול בחביבות מיוחדת עם כל הניגון

בין הזמנים בצל גזירת הגיוס: גדולי ראשי הישיבות שליט"א בהכוונה וחיזוק אל מול פערות התקופה

הגאון הגדול רבי דוד לוי שליט"א ר"י פוניבז'

מתאבה שם שמיים על ידו

בסיום הזמן בישיבתו פוניבז' לאחר השיעור הכללי נשא דברי חיזוק קצרים:

"יש מסורת להגיד דברי חיזוק. אני לא ראוי לומר דברי חיזוק, אבל יש מסורת להגיד דברי חיזוק, אז אני אומר דברי חיזוק. **דיברנו כבר בזמן הקודם שלפני כל בין הזמנים בן אדם צריך לעשות הכנה איך לצאת מהזמן לבין הזמנים**, כמו משה רבנו כשהיה במשכן. משה רבנו לא היה צריך לעשות הכנה איך לצאת מהמשכן כי הוא תמיד היה במשכן, אבל מי שיוצא מהמשכן צריך קריאה מיוחדת והכנה מיוחדת איך לצאת.

אנו נמצאים בבית מדרש ואז אין בעיה, כולם אהובים וכולם נמצאים תחת השכינה, נמצאים עם התורה כל הזמן. אבל כשיוצאים למקום אחר, אז הדבר הראשון שעלינו לדעת ולזכור הוא מה שכתוב בפרשת השבוע: 'ואהבת את ה' אלוך בך בכל לבבך ובכל נפשך'. מה זה 'ואהבת את ה' אלוך'? תאהבו על הבריות! מה זה תאהבו על הבריות? שיראו איך בן אדם מתנהג, כמה מעשיו ודרכיו מתוקנים, ואז מתאבה שם שמיים על ידו, שאומרים: **'תראו איך נראים בני התורה', זה 'ואהבת את ה' אלוך' - מאהיבים אותם על הקב"ה.**

אבל אם רואים הפוך - והיום בפרט שמחפשים את בני התורה, מחפשים לראות אותם בכל נקודה כמו שקונים אתרוג, לחפש כל נקודה באתרוג. כמו שקונים אתרוג כך הם מחפשים כל נקודה בבני תורה, בדיוק הפוך, לחפש כל נקודה שיש איזו ריעותא - הם פוסלים את כל האתרוג. אז ממילא היום אנשים מחפשים מומים בבני תורה, אז ממילא אדרבה, אם רואים אותו פה, רואים כל חולשה או משהו כזה, הם מפרשים את זה לתילי תילים, **אז ממילא שלא יהיה ח"ו מתחלל שם שמיים על ידו.**

אז זו סיבה גדולה לא להיות איתם ביחד, לא להיות במקומות שהם מסתובבים, לא להיות איתם ביחד. ולא רק לא להיות איתם ביחד, אלא גם לא ללכת בדרכים שלהם. אני לא יודע מה יש, נחל עמוד, נחל המשושים, כל השטויות האלה. אני אומר לכם תאמינו לי, אני עברתי את זה, לא בשבילי, אני עברתי את זה בשביל קבוצות משיבות אחרות, לא אגיד איפה, וזה שטויות והבלים, אין בזה שום טעם.

אני אומר לכם תעזבו את כל הדברים, זה רק מסוכן ורק מזיעים. ומי שאולי רוצה קצת להחליף כוח ודברים כאלה - אני מציע, **אני רק מציע, שיירשם אצל 'לב לאחים'.** יש הרבה כאלה שמשוועים שילמדו איתם, ושמה זה לא לריב איתם. אנחנו באים ואומרים: אם אתה רוצה ללמוד, בא לבית מדרש עם מזגן, עם כמה סוכריות וכמה ממתקים ביום חמישי, ביום רביעי, ונלמד איזה פשט טוב בגמרא, כאן במשנה, כאן דברים מתוקים, ובה נקדש שם שמיים ונאהב שם שמיים."

הגאון הגדול רבי יהודה עמית שליט"א ר"י קרית מלאכי

ההדרכה שאמר החזון"א לרבי דוב לנדו

ראש הישיבה הגר"י עמית מסר שיחת הדרכה קודם ימי בין הזמנים:

כיבוד אב ואם בבין הזמנים מגיעים ימי בין הזמנים. קודם כל, כשהולכים הביתה, יש לנו ענין של כיבוד אב ואם.

ר' חיים קניבסקי זצ"ל באורחות יושר כותב - "כיבוד אב ואם הוא מהחמורה שבחמורות, כמו שכתוב בירושלמי במסכת פאה (פ"א ה"א), מצוה חמורה שבחמורות זו כיבוד אב ואם, עונשה מפורש בתורה למען יאריכון ימך וכו', מכלל הן אתה שומע לאו."

"רבי יוחנן אומר אשרי מי שלא חמאן" (קידושין לא:). כל כך קשה להזהר בשלמות בכיבוד אב ואם, ואשרי מי שלא ראה אותם.

"הוקש כבודם לכבוד המקום, כל המצער אביו ואמו כאילו ציער את השכינה. "אפילו לבזות אב ואם ברמיזה, ושלא בפניהם, הרי הוא בכלל ארור מקלה אביו ואמו. "כיבוד אב ואם הוא מהדברים שנפרעים גם בעולם

הזה, וכמו שאדם מתנהג עם הוריו כך בניו יתנהגו עימו. וזה מהדברים שרואים גם בזמנינו, וכן כתב בפלא יועץ בערך כיבוד אב ואם."

עוד מביא שם שם כיבוד אב ואם, מה שכתוב במדרש עשרת הדברות - "רבי יהושע בן אלם הגידו לו בחלום שמח בלבבך שאתה וננס הקצב מושבו ומושבך בגן עדן, וחלקו וחלקך שוים כאחד, כשניעור רבי יהושע חשב בליבו ואמר, אוי לי, שמיום שנולדתי הייתי תמיד ביראת קוני, ולא עמלתי אלא בתורה, ולא הלכתי ארבע אמות בלא ציצית ותפילין, והיו לי שמונים תלמידים, עכשיו שקולים מעשי ותורתך עם הקצב, שלח לתלמידיו, תדעו, שלא אכנס לבית המדרש עד שאראה מי הוא זה האיש ומה מעשיו, שהוא חביר בגן עדן.

"מיד הלך עם תלמידיו מעיר לעיר ושאל בשם האיש ובשם אביו, עד שבא אל עירו, כשנכנס שאל מיד, היכן ננס הקצב, אמרו לו למה אתה מבקש אותו, אתה חסיד וצדיק, תשאל על איש כמוהו? אמר להם, מה מעשיו, אמרו לו, אדונו, לא תשאל ממנו כלום עד שתראה אותו, מיד שלחו בשבילו אמרו לו רבי יהושע בן אלם שואל אותך, אמר להם ננס, מי אנכי ומי אבותי בישראל שרבי יהושע שואל אותי, אמרו לו, עמוד ולך עמנו, חשב בלבו שכל מה שאמרו לו שקר הוא, אמר, לא אלך עמכם אתם משחקים בי, מיד חזרו לרבי יהושע, אמרו לו אתה אור ישראל ואור עינינו עטרת ראשינו, איך תשלחנו בשבילו הלא לא רצה ללכת עמנו, אמר להם, תדעו, שלא אשב עד שאתראה איתו.

"הלך רבי יהושע בעצמו אצל ננס הקצב, נפל ננס לפני רבי יהושע, אמר לו מה יום מיומים שעטרת ישראל בא לפני עבדו, אמר לו, דבר לי לדבר עמך, אמר לו דבר, אמר לו מה מלאכתך ומה מעשיך, אמר לו, אדוני, קצב אני, ויש לי אב ואם זקנים, ואינם יכולים לעמוד על רגליהם, ובכל יום ויום אני מלבישם ומאכילם ומרחיצם ביד, מיד עמד רבי יהושע ונשקו על ראשו, ואמר לו בני אשריך ואשרי גורלך, ומה טוב ומה נעים ואשרי חלקי שזכיתי להיות חברך בגן עדן."

בסך הכל מה זה אבא ואמא? אנשים רגילים, עם כל מיני חסרונות ועם כל מיני מצבי רוח, אבל זה "חפצא של מצוה", בזה עכשיו בורא עולם אומר לך, "אני מצווה אותך בזה", אם אתה מכבד את האבא והאמא, זה מצות כיבוד אב ואם.

האם מבקשת להוריד את האשפה, אל תאמר "אולי שיענקליה ילך, שמשלהיה ילך", **יש לך עכשיו מצוות עשה דאורייתא, זה לא נטילת לולב בחול המועד שזה דרבנן, אלא זו מצוות עשה דאורייתא, מהחמורות מעשרת הדיברות.** לכן תגיד "לשם יחוד קודשא בריך הוא להוריד את השקית אשפה", ולרוץ לעשות את זה בשמחה, כמו נטילת לולב, וכמו לשמוע קול שופר, מצות עשה דאורייתא להוריד את שקית האשפה, כי אמא ביקשה. לרוץ ולחטוף, זו מצוה דאורייתא.

ולתת כבוד להורים, לתת להם הרגשה טובה בכל דבר, על הבריסקער-רב מסופר, שהוא ביקש מהבת שלו, "תביאי כוסות", הלכה והביאה כוסות, אחר כך הוא אמר "תביאי לכאן קנקן של מים חמים", הביאה, "עכשו תביאי תמצית תה", הביאה, עכשיו אמר "תביאי סוכר" ...

אז אחד שאל אותו, למה הרב לא אומר לה בפעם אחת שתביאי את הכל? **והסביר לו הרב מבריסק, אני נותן לה בכל פעם הזדמנות לקיים מצוות עשה דאורייתא.** בשבילו זה היה ככה, כי גם הוא הרגיש כך, כשהוא רץ לכבד את אבא שלו גם הוא התייחס ככה לכיבוד אב ואם.

לכן צריך לתת את הדעת על זה, זה דבר חשוב. חוץ מזה, גם ההתנהגות בבית, אם הבן קם מאוחר וזה מרגיז את ההורים, וזה כואב להורים. אז מעבר לדברים של "זמן קריאת שמע" ושאר הענינים, נוסף לכל, יש כאן גם כיבוד אב ואם.

קידוש השם בבין הזמנים

דבר נוסף, כשיוצאים החוצה, דיברנו כבר על זה שיש קידוש ה' וחילול ה'. לפעמים איזה בחור רץ ועוקף בתור, הולך לראש התור, לכאורה הוא צודק

... מי זה כל האנשים האלה, מה הם עושים, שורפים את הזמן בשטויות, אני לומד תורה והזמן שלי יקר! הזמן שלך יקר? מה אתה יכול לעשות עם הזמן? הדבר הכי יקר שאתה יכול לעשות עם הזמן, זה לעשות קידוש ה', ולא לעשות חילול ה'. **לא לעשות חילול ה', לראות באמת איך להתנהג, מחפשים אותנו ומעלילים, אבל לא לתת להם את זה ... לחשוב על כל דבר. אחד שאל אותי, אם הוא יושב באוטובוס ומגיע גוי, ערבי זקן, האם לקום? לקום לערבי זקן באוטובוס מלא אנשים חילוניים והוא גם כן יושב שם. יש ענין קצת להדר אותו, ידוע שכתוב בגמ' בקידושין (ל"ג ע"א) שהיו מכבדים גם גויים זקנים, "כמה הרפתקי עדו עליהו דהני".**

אבל אם אתה קם, כדי שיראו איך באמת בן תורה מתייחס לאנשים מבוגרים, איך כל הנוסעים באוטובוס יראו כזה דבר, יראה התנהגות יפה, אז תחשוב בלב "הריני מוכן ומזומן לקיים מצות עשה של קידוש ה'", ולקום בשביל הענין הזה. לא בשביל הערבי, בשביל קידוש ה'.

אם שמעון בן שטח אמר להחזיר אבידה לערבי, למה? קנו ממנו דבר והוא לא ידע בכלל שהיה שם יהלום, וכשהחזירו לו אמר "ברוך אלוקי שמעון בן שטח". (עי' ירושלמי בבא מציעא פ"ב הלכה ה') מה אתם חושבים, ששמעון בן שטח רצה להתעשר? הוא רוצה לעשות כבוד שמים. אז צריך להביא בחשבון טוב טוב, כשיוצאים לרחוב, בכל פעולה שאנחנו עושים אנחנו מייצגים את הקב"ה.

שמירת העיניים

דבר נוסף, שמירת העיניים. זו מלחמה קשה, במיוחד בדור הזה כמו שאנשים מסתובבים היום ברחובות, אבל כל רגע של שמירת עיניים, זה רווח עצום.

כשאנחנו גומרים את הברכות בברכת המזון, מתחילים לבקש "הרחמן הוא יברך" ... ועוד "הרחמן" ועוד "הרחמן", אצל הספרדים יש בכלל רשימה ארוכה, הוא נהיה 'באבא' ומתחיל לברך את כל העולם. מה קרה? קיימתי עכשיו מצות עשה דאורייתא, יש לי זכות עכשיו, אני יכול לבקש.

אז כשבאים הביתה, צריכים לעמוד בנושא הזה, לפני שנכנסים ובאים הביתה, כשעומדים בדלת בחוץ, לזכור "יש לי מצוות כיבוד אב ואם". אדם שעוצם את העיניים, יכול אחרי זה לבקש. יש כאן איזה מראה לא טוב, אדם עצם את העיניים, אחרי זה להגיד "ריבונו של עולם רפואה שלמה לפלוני, שידוך הגון לאלמוני". **יש לך זכות. גם אם נכשלים פעם, בכל פעם זו מלחמה חדשה, ובכל פעם זה מצווה עצומה.**

ניצול הזמן בבין הזמנים

אנחנו בפרשת ואתחנן. משה רבנו מתפלל להקב"ה תקט"ו תפילות כמנין "ואתחנן". במדרש (תנחומא ואתחנן ה') מובא כל מיני חשבונות שהוא אומר, "רבונו של עולם אתה קראתני משה עבדי, לא כן עבדי משה, אני עבד ולויתן עבד, אני מתחנן לפניך, והוא מתחנן לפניך. "ולא עוד אלא כתבת בתורה ואמרת, ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני וגוי, ואני אהבתי אותך ותורתך ובניך, לא אצא חפשי, איני מבקש למות, וכו'".

הוא מביא כאן סדרה שלמה של טענות, שמשה רבנו בא ואומר להקב"ה, טענה כזאת וכזאת, יש במדרש שמשה רבנו אמר "תן לי להיכנס, לפחות שהעצמות שלי יכנסו", אז הוא אומר, "תעשה אותי ציפור, אני רוצה להיכנס כמו ציפור", מה יעזור לך להיות ציפור, הרי היא לא מקיימת מצוות? אבל 'כך כתוב בחז"ל. (עי' אבות דר' נתן הוספה ב פ"ד).

שמעתי שהרב שך אומר, מה הוא רצה בתור ציפור, מה זה יתן לו בתור ציפור? **הוא אומר, מסתמא אם הוא היה נהיה ציפור, זה לא היה ציפור פשוטה, אלא היא היתה ציפור יפה. והענין בזה, שביום חמישי אנחנו אומרים בשיר של יום, "הַרְיֵנוּ לְאֱלֻקִּים עֹזְנוּ הָרִיעוּ לְאֱלֻקֵּי יַעֲקֹב", ביום חמישי שהקב"ה ברא עופות ודגים, שמי שרואה אותם מתפעל ומברך להקב"ה. (ראה ראש השנה לא. ורש"י).**

אתה רואה שיש כל כך הרבה סוגים של עופות, עם כל מיני צבעים וצורות, ודגים בכל מיני סוגים וצבעים, משהו שאדם עומד ומתפעל, אז הוא יהיה ציפור יפה, ואולי אני אעוף ופתאום יעמוד איזה יהודי ויגיד "אהה, תראה, מה רבו מעשיך ה'".

אז אומר משה רבינו, שווה לחיות בתור ציפור, שאולי יהודי אחד יגיד בגללי מה רבו מעשיך ה'. משה רבינו, איזה עולם הבא מחכה לו, והוא מתחנן, הוא רוצה לחיות כאן, "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא". (אבות פ"ד משנה י"ז).

הוא רוצה לחיות, כל רגע של חיים, בסוף החיים נגמרים, וזהו. עכשיו יש רגע של חיים, יש לנו עכשיו כמה שבועות של "בין הזמנים", זה זמן שאפשר לנצל. חבל לבזבז, הזמן זה הדבר הכי יקר שיש, לא לבזבז את הזמן.

הצדיק ר' דב יפה זצ"ל סיפר, שהוא שאל את החזון איש, מה עושים בבין הזמנים? החזון איש אמר לו, "בבין הזמנים לומדים כפול". אז הוא שאל אותו, אבל צריכים הרי לנו? אז אמר לו החזון איש, "על ידי בטלה לא נחים". עוד הוא שאל את החזון איש, למה שלא יצאו בחורים בבין הזמנים להתעסק בהצלת נפשות, החזון איש אמר, כל בחור במעמד של "ספק גדול דחור", וכל פעילות כזאת יכולה לסכן אותו.

ר' דוב לנדו שליט"א מספר, שלפני בין הזמנים הלך לחזון איש להיפרד ולהתברך, החזון איש אמר לו בהלצה "נו, בבין הזמנים הרי אסור ללמוד, אבל לי יש היתר לזה ... בשעת הדחק אתה יכול לסמוך על ההיתר שלי".

וסיפר הגאון שליט"א, שהחזון איש אמר את זה בנעימות קול בחביבות מיוחדת עם כל הניגון, כך שהדברים חדרו ללב עם כל ההרגש המיוחד, ובאותו בין הזמנים הוא אומר, "למדתי כפל כפליים".

ור' דוב לנדו שליט"א כתב, אשרי כל המכוון דרכיו בבין הזמנים על פיהם, לשמור ולעשות ולקיים בכל מילואם, ויזכה לשוב לבית ה' בלב טהור ורוח נכון ונפש שוקקה, לעלות ולהתעלות בכל קנייני תורה ולימודה ושקידתה ועמלה, אחת שאלתי מאת ד' וכו'. לראות שבין הזמנים לא יהיה חס ושלום "אם תעזבני יום יומיים אעזבך", אלא להפך, שיהיה ניצול הזמן.

צריך קצת לנסוע, לנוח, נוסעים לים, או למקום כשר אחר, אבל לנצל את הזמן, וכל אחד יעשה חשבון לעצמו מה הוא יכול לעשות לעצמו חיובים, ללמוד כך וכך, במשנה ברורה או חזרה בבקיות, לימוד בעיון, לסכם דברים, שולחן ערוך, נביא, יש כל כך הרבה דברים ללמוד, ואפשר בבין הזמנים ללמוד מה שאתה רוצה.

אתה יכול לקבוע חברותות עם חברים, ולהיפגש וללמוד יחד, כל אחד יעשה לעצמו רשימות של חיובים, מה אני חייב לעשות ולראות לעמוד בזה. וה' יעזור שנוכח לנצל את הזמן כראוי

...

הגאון הגדול רבי יעקב קרפ שליט"א ר"י קרית מלך

צריך לדעת שזה תוכחה

מיום שנחרב בית המקדש אין לך יום שאין קללתו מרובה מחברתו, ועל זה אומרים בקינות לך ספוד בכל שנה מספד חדש על הקודש ועל המקדש, המספד של שנה שעברה, הצרה השנה שעברה זה עדיין לא הצרה שהיה השנה, התוכחות גוברים, **אחד מהתוכחות הגרועים ונרדפתם לקול עלה נידף, איך הגענו לכזה מצב שמפחדים להגיע לאיזה מגע עם שוטר שמא יעצרו אותנו, שמא יבואו באישון לילה ויקחו אותנו למעצר זה נרדפתם לקול עלה נידף, זה צריך לדעת שזה תוכחה, הקדוש ברוך הוא שולח לנו את התוכחה.**

איזה מצב שהגענו, **איזה מצב של ביזוי כבוד התורה של בני התורה שהם "עבריינים", שאפשר לעצור אותם בלי שום דבר, איזה ביזוי כבוד התורה יש, אבל כמו שאומר המלבי"ם, כה אמר השם, אנחנו חושבים, כן זה עשה בגי'ץ, זה עשה שמאל, זה עושה הממשלה שלא מקיימת את ההבטחות, הכל נכון, אבל זה כה אמר השם, כל זה לא יכולים לעשות בלי שכה אמר השם, זה כה אמר השם.**

ודאי צריכים לעשות השתדלות, מה שצריך לעשות, אבל זה כה אמר השם, זה גזירה שהקדוש ברוך הוא גזר ולא גזירה סתם, זה תוכחה, איכה זה מלשון תוכחה, וזה הבכי שאומר המלבי"ם שצריך לטכס עצה, איך אפשר לרפא את אלה שחיים שהם עומדים בפני סכנות, יש הרי תוכחות, וכשיש תוכחות צריך לחזור בתשובה, צריך להתחזק, זה התוכחה שיש, והתוכחה זה בעצם הדבר הראשון שאנחנו רואים זה הביזוי כבוד התורה שיש.

והרי ההנהגה מידה כנגד מידה, וזה בעצם מידה כנגד מידה, והדבר הזה זה לא דבר חדש, כתוב הרי כבר בנביא שהחורבן הגיע על עזבם את תורת, והגמרא אומרת על שלא ברכו בתורה תחילה, ורש"י מסביר שהתורה לא היתה חשובה בעיניהם כדי לברך, **והיות שהתורה לא היתה חשובה בעיניהם זה נקרא עזבם את תורת, זה מה שאנחנו צריכים להתחזק אצלנו, להרגיש את החשיבות של התורה, כמה התורה חשובה, כמו שרבי טרפון אמר לרבי עקיבא, עקיבא כל הפורש ממך כפורש מן החיים, זה לא היה מליצה, רבי טרפון הרגיש, שמדברים עם רבי עקיבא זה חיים.**

שלומדים את התורה צריכים להרגיש שזה החיים, לא חיי עולם הזה, החיים, מה עיקר, מה אנחנו מחפשים, מה אנחנו שואפים? מה אנחנו משתוקקים? זה חיים של תורה, שזה החיים האמיתיים, ואם אנחנו נתחזק, והתורה תהיה חשובה בעינינו, שזה נרגיש שזה באמת החיים שלנו, זה כל החיים, זה כל מה שיש לנו בעולם, אז מלבד שמה שמגיע ביזוי כבוד התורה, בגלל זה שהתורה לא חשובה בעינינו מספיק, לא מייקרים ולא מחשיבים את התורה כמו שצריך, לא מרגישים מה זה ביטול תורה, מה זה לא לחיות את החיים, צריכים להרגיש לחיות את התורה כמו שצריך.

אבל גם מלבד זה אם היינו מעריכים את התורה כמו שצריך, זה היה משפיע גם עליהם, הם היו מרגישים את זה כמה התורה חשובה, כמו שידוע שרבי ישראל היה אומר שמתחזקים בבית המדרש זה משפיע גם בפרץ גם בגרמניה עליהם. אז זה אנחנו צריכים להתחזק, בהכרה של החיים אמיתיים, לדעת מה זה החיים אמיתיים, החיים אמיתיים זה החיים של אתם הדבקים בה' אלוקיכם, היום אין לנו שיוך אלא התורה הזאת, על ידי התורה אנחנו גם יכולים לזכות לחיים. **אנחנו צריכים לדעת לייקר את התורה כמו שצריך, לחבב את התורה, לשאוף שזה יהיה החיים שלנו, וזה התוכחה מה שמראים לנו, הנה תתחזקו בהערכה לתורה.**

ועכשיו צריכים לדעת אנחנו עומדים לפני בין הזמנים, תמיד בין הזמנים זה דבר מסוכן, אבל עכשיו צריכים להתחזק ביתר שאת, אנחנו רוצים ומקווים שכולם יחזרו לאלול בלי פגע, **שח"ו לא להפגש עם המשטרה, וגם לא להפגש סתם עם החילונים, הם מחפשים בנו את החסרונות עם זכויות מגדלת**, הם מחפשים מה שאפשר בזכויות מגדלת להראות איזה חיסרון שיש, אז צריכים מאד להיזהר, לא להגיע איתם למגע, ולזכור כמובן את הקביעות עיתים, מה שצריך לנו צריך לנו, אבל את הקביעות עיתים שצריך את הקביעות עיתים לתורה, לתכנן מה ללמוד, זה מה שאנחנו צריכים לזכור את הקביעות עיתים לתורה.

וכמובן להזהר מעיניים והלב שהם שני סרסורי עבירה שמאד צריך להתחזק, וזה הזמן, בתשעה באב שזה הזמן נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה' זה קינה זה תוכחה, **אם שולחים לנו תוכחה אז צריכים להזהר, לקחת מזה מוסר**, להתעורר להתחזק, וזה הזמן שבאמת להתחזק שהקב"ה יעזור שנזכה באמת להתחזק לדעת להעריך את החיים הרוחניים את החיים האמיתיים, לא את החיים המדומים חיי העולם הזה שהם החיים המדומים, לדעת ולהכיר ולהעריך ולרצות לשאוף להגיע לחיים האמיתיים, אנחנו באמת נתחזק בזה, ואנחנו באמת נצהיר את זה שהחיים האמיתיים זה החיים הרוחניים של הדביקות ברבנו של עולם, אז בעז"ה שנזכה על ידי זה, שהקב"ה יבנה את בית המקדש וישלח לנו את משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

המשגיח הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א

יש כמה ערב רב שהם גורמים לכל הצרות

בתוך משאו בת"ב, עמד בכאב על המצב:

מי שקצת מתבונן, מה זה ביזוי כבוד שמיים, מי שיש לו קצת הרגש, קצת קצת קרבת אלוקים, הוא יודע שהקדוש ברוך הוא ברא את הכל, ומחיה את הכל, ובחר בנו מכל העמים. חלילה לקטרג על עם ישראל, עם ישראל הוא עם טוב, **יש כמה ערב רב שהם גורמים לכל הצרות**, אז זה גורם שהרבה אנשים לא יודעים מהקדוש ברוך הוא, ולא יודעים שהוא זן ומפרנס אותם כל הזמן. כמו שאומר משה רבנו בהאזינו: 'צור ילדך תשי ותשכח קל מחוללך', אז רחמנא ליצלן, כששוכחים את הקדוש ברוך הוא, אז יש צרות ואסונות.

ובדור האחרון יש לנו סבל רב, שלא יודעים את הערך של לומדי התורה וזכות התורה, זה לא בא מרוע, זה בא מטמטום, מהסתה פרועה, הגלות גלות! שיש חלילה חלילה חלילה שבת, זה גורם לחורבן, אחד הסיבות שגם נחרב ירושלים, זה הרי פלטרין של מלך, זה גלות. **מי שיש לו קצת כבוד אלוקים - כואב לו. זה צרה של כלל ישראל ברוחניות ובגשמיות**, אנשים סובלים, רחמנא ליצלן, חולים, כמה תאונות, כמה עגמת נפש, כמה אנשים שבורים ורצוצים, זה הכל גלות! המשך של החורבן. אז צריך לצפות לישועה שיהיה טוב לכלל ישראל, בעיקר שיתרבה כבוד שמיים. **ובודאי אסור לשכוח שגם בגלות הקדוש ברוך הוא איתנו**, כמו שכתוב בתורה בבחוקות: 'ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכולתם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלוקיכם'. הקדוש ברוך הוא אומר: גם בגלות אני איתכם. **עבודתנו לקרב את הגאולה ולהמתיק את הגלות, וזה ביד כל אחד ואחד**.

אנחנו גם אמרנו כמה פעמים, החפץ חיים שהח"ח הקדוש מוסיף, לא רק שזה התפקיד בלי קשר לתוצאה, יש גם תוצאות טובות. כי כתוב בפסוק, אומרים את זה בפסוקי דזמרה, בתהילים קמ"ז: 'בונה ירושלים ה', נדחי ישראל יכנס'. אומרים, אולי בשם החתם סופר, שהשם יתברך בונה את ירושלים, מהחורבן השם בונה את ירושלים, 'נדחי ישראל יכנס', יש כבר ב"ה כינוס, יהיה עוד כינוס גלויות. וזה מה שכתוב באיכה: 'חשב ה' להשחית חומת בת ציון נטה קו', איזה קו נטה? אז פה משמע: קו של חורבן, אבל באור החיים הקדוש כתוב שזה קו של בניין! הקדוש ברוך הוא התחיל לבנות כבר. ממה? מהמעשים שלנו. וממילא כל אחד מוסיף ומוסיף.

משל למלך שאמר לעבדים שלו: צריכים לבנות ארמון הכי גדול ויפה ששייך. גובה, גובה עצום! 150 קומות. וצריכים להביא את המהנדסים הכי טובים, האדריכלים הכי טובים, הקבלנים, הפועלים הכי טובים, מעולים, כל הון גדול, זה לוקח עשרות שנים, התחילו בבניין. התחילו יסודות, המומחים הכי גדולים, ועשו וחפרו ומשקיעים ומשקיעים ומשקיעים, סללו. עד שעברו כמה עשרות שנים, היסודות מוכנים, התחילו הבניין, הלכו לעולמם. באו התלמידים והילדים שלהם והמשיכו. התחילו גם להשקיע את כל הכוחות, ועובדים במרץ, ועוד קומה, עוד קומה, עוד 10, עוד 10, הלכו לעולמם. באו אחריהם עוד דור, כבר לא בדרגה שלהם, עוד. היו 50, 60, 70 קומות, עוד דור, 90, 97 קומות כבר! הלכו לעולמם.

נשארנו כבר אלו שזוכרים את הסבים שלהם, כבר לא בדרגה שלהם. במשל גם המלך כבר מת מזמן. אבל בגמשה, 'ואתה הוא מלך קל חי וקיים'. והקדוש ברוך הוא אומר לנו, במשל הוא המלך אז אמר להם: עכשיו,

חבירה, מה יהיה? עם ההשלמה, הגיעו כבר 147 קומות כבר יש. מה עם ההשלמה? אמרו: אדוני המלך כל הגדולים האלו לא יכלו לא גמרו את הבניין, אין. אנחנו, מה אנחנו לעומתם? הם לא גמרו את הארמון, אנחנו? אומר להם המלך: אתם יכולים לעשות מה שהם עשו? מה מבקשים מכם? **השלמה! הם עשו את העיקר, השלמה. זה בידכם. השלמה הזאת זה בידני, לגמור**.

ולא זה בלבד, אמרו בשם אחד האדמו"רים הצדיקים שאמר שהיום רק הפרוכת חסר. אבל צריך להוסיף ולדעת: ידוע שהאר"י הקדוש, שאל אותו התלמיד הקדוש רב חיים ויטאל: רבי, מה התפילות שלנו לעומת תפילות של הקדושים של התנאים, אמוראים, רבנן סבוראי, גאונים, ראשונים? ומדובר על האר"י הקדוש, עם כוונות האר"י! אבל מה אנחנו לעומתם? ענה לו האר"י הקדוש: **נכון, כבר לא אותה דרגה, אבל דווקא בגלל שהתרבו הקליפות, והטומאה גוברת בעולם. והיום מי שמתחזק כמה נחת רוח יש להקדוש ברוך הוא**.

מה נענה אנו אבתרייהו, מה נענה אנו מהאר"י הקדוש עד היום, מרחק שנות אור, דבר אחד הרבה יותר, הרבה יותר ירידת הדורות, הרבה יותר בלבולים שלא היה פעם. כל דור והניסיונות שלו, ניסיונות הכלל, ניסיונות הפרט. פעם היה צריך לחפש איפה יצר הרע, מצאו אותו, אבל היה צריך לחפש אותו. **היום צריך לחפש איפה הוא לא נמצא. כל המכשירים טמאים ומשוקצים ומתועבים, שמהורסים כל חלקה טובה**, והבלבולים הגדולים, והניסיונות החזקים והנוראים. אומר הקב"ה בדור הזה אתה מתחזק? צריך להבין שהבנים שהולכים להשלים את הבניין, זה לא רק סתם, אלא הקדוש ברוך הוא רוצה את אבנים מהדור הזה, תשלימו אתם. החלש יאמר גיבור אני, שידע עצה טובה, מה אפשר לעשות לפנינו נחת רוח יתברך, גם לקרב את הגאולה, וגם להמתיק את הגלות. מה שעושים זה טוב. כל מצווה, כל מה שעושים, כל דף גמרא, כל עבודת המידות. אבל בואו ניקח דברים שגרמו לחורבן, ואז יותר תקוה לגרום לגאולה.

אז ביומא דף ט' עמוד ב' כתוב: מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שהיה שם עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. אבל מקדש שני, שהיו עוסקים בתורה ובמצוות וגמילות חסדים, למה חרב? מפני שנאת חנם. **ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד ג' עבירות**. צריך לתקן ג' עבירות גם, רואים שיש דברים שעוד לא נגמר התיקון. הרבה דברים שנגרמו מהבית הראשון עדיין קיימים היום. אמנם עבודה זרה ביטלו אותה, כיום כולם רואים את הטיפשות של זה, טיפשות שאין כדוגמתה.

אבל חיזוק האמונה! אמונה בהקדוש ברוך הוא. א' צריך לקחת במשנה ברורה, הביאור הלכה בעמוד הראשון, אומר לנו מהחניך: שש מצוות תמידיות שלא יפסקו מאדם בכל רגע שיחשוב בהם, ויקים מצוות עשה ואין זמן למצוות. קודם מציאות השם יתברך: יש הקדוש ברוך הוא שברא את הכל, ובחפצו ורצונו כל מה שהיה והווה ויהיה לעדי עד, והוא הוציאנו ממצרים ונתן לנו את התורה. ב' שלא נאמין בזולתו. ג' לייחדו, שקודם הוא יחיד, וגם אין כוח אחר. אפילו אם תבין שהוא יחיד, אבל תדע גם שלא מסר כוח לאחר, כי כל הכוחות זה מאיתו יתברך. ואהבת השם, ויראת השם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם - אלו מצוות תמידיות. היום מאוד מבינים את זה. 'לא תתורו' בכל צעד וצעד. ואומר: כל אדם שחלילה חלילה יש מחשבות פסולות נגד התורה זה חלק מאחרי לבבכם.

ואדם שאפילו כל המושג שלו רק תאוות, לא לשם ע"ז, רק מחשבה על הבטן שלו עוה"ז זה 'אחרי עיניכם'. צריך שהכל יהיה לעבודת השם יתברך. גם אהבת השם יתברך זה כדי שנוכל לעבוד אותו, מה שעושים רק כדי שנגיע לעבודת השם יתברך. אז אם כן, זה דבר ראשון: חיזוק האמונה, תיקון עבודה זרה. גילוי עריות - חיזוק הקדושה, קדושת העיניים. שפיכות דמים - להיזהר מלהלבין פני חברו ברים שזה שפיכות דמים.

ובית שני שנאת חנם - כמה צריכים רחמי שמיים, כמה ניסיונות יש בזה וכמה הצלחות יש למי שמתגבר. יש שנאה, השם ירחם, אנשים מכל מיני דברים של מה בכך, מיד יש שנאה. וכך אומר הרמב"ם בהלכות דעות פרק ו' הלכה ו': כשיחטא איש לאיש, אל ישטמנו וישתוק, כמו שכתוב אצל רשעים: "ולא דבר אבשלום עם אמנון למרע ועד טוב כי שגא אבשלום את אמנון". אז יש אנשים היום שלשון הרע לא נדבר, לא נפגע, לא בידים, וכי, רק לא רוצה להסתכל על הפרצוף הזה, הוא הולך במדרכה זאת - אני במדרכה זאת. לא רוצה לראות אותו. **זה שנאה, לאו מדאורייתא!** יפה שלא מדבר לשון הרע - יפה, יפה שלא מרביץ - **אבל זה שנאה, לאו דאורייתא!** 'לא תשנא'.

אלא להגיד לו: למה עשית לי כך וכך? שנאמר 'הוכח תוכיח את עמיתך', ואז יתיישב ההדורים. אומר הרמב"ם בפרק ו' הלכה ט': אם אדם זה הדיוט, או דעתו משובשת, אין עם מי לדבר, אז הוא לא יכול להגיד לו למה עשית לי, רק יצא לו יותר גרוע, אין עם מי לדבר. אם בכל זאת סולח לו ולא שונא אותו - זו מידת חסידות. אז זה עבודה לא פשוטה. עבודת המידות, שהחפץ חיים הקדוש אומר שכתוב 'ועל שנאת חנם', זה היה לשון הרע, וזה אם שונאים - מדברים לשון הרע. לדבר רק טוב על חבירו, רק טוב. מצד

אחד כתוב לא לדבר שבחו שמא מתוך שבחו יבוא לידי גנותו, מצד אחד כתוב באהבת חבירו להרבות בשבחו, תלוי למי. ליד שונאים לא, **אם אתה רואה חבר טוב שלו, מילה טובה, לעודד, לרומם אותו, תדבר טוב עליו. שיהיה עין טובה - אתה תרוויח, הקדוש ברוך הוא בשמיים יתן לך גם עין טובה.** אז זה בנוסף, אנחנו למדנו בנדרים פ"א ובב"מ פ"ה, 'על מה אבדה הארץ? על לא בירכו בתורה תחילה'. לא בירכו ברכת התורה. אז רש"י מביא שהתורה לא הייתה חשובה עליהם. זילזלו בתורה. וזה מה שכתוב בפתיחא דאיכה: מצינו שוויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, ולא ויתר על מאסה של תורה.

יש פה שתי קושיות: א' הקדוש ברוך הוא לא מוותר! כתוב בבבא קמא דף נ' עמוד א', אמר רבי חנינא כל האומר הקדוש ברוך הוא וותרן - יוותרו חייו! אסור להגיד זה, חוצפה, השם וותרן? תגיד השם סולח, מוחל. אז איך כתוב פה שהשם ויתר? ב' כתוב ביומא דף ט' שהיה ג' עבירות, פה כתוב שהשם ויתר, אומרים המפרשים והאחרונים, הפסט: ודאי אין סתם ויתור, יש מאריך אף, אולי ישובו. הקדוש ברוך הוא אמר: הם עמלים בתורה, יש עבירות, אולי ישובו, למה? שהמאור שבתורה מחזירן למוטב, אז אולי ישובו.

אבל ברגע שמאסו בתורה כבר קיבלו עונש על כל העבירות, אז זה מתאים אם כן העצה שלנו: חביבות התורה! לימוד בחשק ובשמחה, לברך בכוונה. **ברכות התורה בשמחה - זה סגולה לילדים טובים,** כמו שמצינו, תראו בנדרים פ"א עמוד ד', והטור מביא את זה בתחילה בהלכות ברכות התורה בסימן מ"ז. **והצל"ח בברכות מביא שברכות התורה בכוונה ובשמחה זה סגולה להצלחת התורה, לזכור מה שלומדים,** להעריך את המתנה שהשם נתן לך. זה תיקון.

אז אנו רואים שהס"מ מאוד גורם זלזול בלומדי התורה, זלזול בעמלי התורה, וגם שוב, לא עם ישראל, כמה ערב רב, זה איום ונורא. זה גלות, גלות! והגלות הזאת הולכת להיגמר. והתפקיד שלנו להעריך יותר לימוד התורה בכל התקופות. וגם בבין הזמנים, שצריכים קצת לנוח, אבל שלא יעבור יום בלי עמל התורה, קביעות רצינית, ואז המנוחה הקטנה תתן כוח להמשיך הלאה.

הגאון רבי אליהו אליעזר ברוורמן שליט"א מר"י נר זרח - עוצם

להפוך עיכוב אנשים והפרעה לציבור למטרה - זו רשעות ופראות

מאמר נרחב מהגרא"א ברוורמן שליט"א, מר"י נר זרח - עוצם, ביתד נאמן הקורא לבני התורה להימנע מאלימות ומפורקן יצרים, שולל חסימות כבישים ומדגיש כי ההתמודדות עם גזירות צריכה להיעשות מתוך ריסון, תפילה ולימוד תורה:

קול שקשוק האלות והד פיצוצי הרימונים שהוטחו באכזריות על גבם השחוח של משתתפי ההפגנה בבני ברק, יותר מה שהם ביטאו איבה לציבור החרדי; הייתה בהם חשיפה כואבת של תחושת הניכור העמוקה שיש לשלטון החילוני כלפי ציבור שומרי תורה ומצוות. ידענו גם ידענו את אמרתו הצרופה של מרן הרב מברסקי זצוק"ל, כי עד הקמת המדינה סבבו שבעים זאבים את עם ישראל, ומעתה - שבעים ואחד. ידענו, אך בצוק העיתים שחננו, ומסבב הסיבות דואג להזכירנו זאת שוב ושוב. ידועה גם התבטאותו של מרן החזו"א זצוק"ל, כי אם עד עכשיו הם הלכו איתנו במקלות, מעתה יילחמו בנו ברובים. והנה, המציאות הזו כבר כאן.

וכשך אבק האירועים, נוצר סדק בדלתות בית המדרש. שריקה צורמת של רוח רעה מנסה לחלחל פנימה, אל ליבם של צעירים שדמם חם. אלו טועים לחשוב כי מעתה השתנו כללי היסוד שהנחילנו רבותינו גדולי הדורות זצוק"ל ורבותינו גדולי הדור שליט"א. המחשבה המוטעית היא כי הפעם, אחר התפרצות אכזרית שכזו, הגיעה העת "להשתולל" ולהחזיר מנה אחת אפיים. ניצני הזדהות ואמפתיה לסגנון ההפגנות החלו לנבוט בליבות צעירים: "לא לשתוק! להשיב מלחמה ולהכות בהם שוק על ירך..."

בראש ובראשונה יש להדגיש באזני אותם צעירים, **כי כל פעולה של פורקן יצרים היא מזון לכוחות היצריים שבאדם. הנפש התורנית סולדת ומוקיעה כוחות אלו,** במיוחד כאשר הם נישאים כביכול על כנפי "עזות דקדושה". האיפוק והריסון העצמי נובעים מן החכמה, בעוד שהתגובה היצרית היא טיפישית ומזינה את כוחות הטומאה. כל עבודת האדם בעולם מבוססת על מלחמה ביצר, על הדחיקת היצרים האפלים שבאדם, פורקן יצרים אי"כ, הוא ההיפך הגמור מעבודת ה' וסתירה למהותו של בן תורה, - איך ניתן אחר כך לגשת לדף גמרא? כיצד ניתן לאחר מכן להגיע לדרגה כלשהי ביראת שמים, בתפילה ובנקיות הדעת?

לא בכדי קובע רמח"ל [פרק טז במסילת ישרים] כי הטהרה היא "תיקון הלב והמחשבות". המשמעות של "תיקון הלב" הוא כמו שאנו אומרים "אדיר ומתוקן", או לתקן עולם וכדו'. שפירושו התאמה מוחלטת ומדויקת בין הלב והמחשבות. ולימדונו חז"ל כי כל פעולה יצרית היא אובדן שליטה ואינה יכולה להיות מתוקנת, וממילא אינה עולה בקנה אחד עם תיקון הלב והמחשבות, והיא היפוכה של טהרה.

פעולתו ותגובתו של בן תורה נטועה בעולם של ישוב הדעת ונמדדת במושגים של תורה ודעת תורה, בשום פנים ואופן לא מתוך יצר נקמה של כוח מול כוח. - לתגובה פורקנית אין מקום בבית המדרש. גבורה ונצחון - באמות מידה של תורה - אינם קשורים לניצחון פיזי על האחר, אלא לשליטה פנימית של האדם. "איזהו גיבור? הכובש את יצרו" (אבות, ד', א'). הכיבוש כאן אינו נצחון על האחר, אלא מנהיגות עצמית - היכולת לנהל את הדחף ולא לתת לדחף לנהל אותך.

תחת אחד השיחים שמעתי מאמו"ר זצוק"ל (א.ה. - הגה"צ רבי משה אהרן ברוורמן זצוק"ל) עובדה שהתרחשה בהיכלה של ישיבת פוניבז': אורח נכבד הגיע לבקר את מרן גאב"ד פוניבז' זצוק"ל, ורבים מתלמידי הישיבה הצטופפו לראות את המתרחש. בחור שביקש להתקרב ולא עלה בידו, סטר בפניו של בחור שעמד לו בדרכו. הגר"ח פרידלנדר זצוק"ל, שנכח במקום, הביע את פליאתו: "מדוע הכית את פלונז'?", שאל. והבחור השיב: "כי הוא עצבן אותי". ענה לו רבי חיים "עצבן אותי - זו תשובה של גוי". ולא משנה עם מי הצדק.

האמת היא, כי כבר במכתבם הראשון של גדולי הדור שליט"א בסוגיה זו, נחקקו גבולות המערכה. גבולות אלו יוצקים את התוכן האמיתי של פעולותינו בשעה זו.

בדבריהם העמידו רבותינו את ההבחנה הברורה בין מלחמה מול גופי השלטון בארץ הקודש, לבין השתדלות להגן על עצמנו מפני ציפורני מערכת המשפט, שופטיה ויועציה שקמו עלינו. כל שאנו מבקשים אינו ניצחונות, אלא הגנה על זכותנו הבסיסית לחיות כאן בארץ הקודש; הגנה עלינו ועל צאצאנו. לא במלחמה! לא בהפעלת כוח! לא בהתלהמות יצרים ולא באלמות! "האלימות - זמורת זר בחינוכנו"

כך הטביע רבי משה שינפלד במאמרו, כשעמד מול חוגים שפעלו בכוח נגד השלטונות. על כן, אנו נמנעים מלתת דרור ליצרים אפלים של אלימות ול"פרא" שבאדם כדי להביע את מחאתנו. מרן החזון איש זצוק"ל אמר פעם: "לעולם אל תילחם עם מי שהוא גיבור ממך ומי שהוא רשע ממך". לצערנו - או אולי לשמחתנו - כל מבקשי רעתנו נכללים בשני דברים אלו: הם גם גיבורים מאיתנו פיזית, וגם רשעים מאיתנו. משום כך, אין שום מקום להילחם בהם בכוח הזרוע. אין כוחנו אלא בפה.

זו ההזדמנות להציף את התופעה הפסולה שעומדת במרכז אופי המחאה האלימה: חסימת דרכים המונעת מאנשים להגיע למחוז חפצם. אנשים אלו לא חטאו, ואין להם שום קשר לנושא ההפגנה. **היכן מצאנו היתר לגזול מהזולת את הזכות להגיע לביתו, לשמחה משפחתית או לכל צורך חיוני אחר?** האם הכביש הוא ממונם הפרטי? הזו דרך התורה? הזו דעת תורה? עובדה זו כשלעצמה מלמדת על העיוות השורשי שבדרך זו. צריך להבין: כאשר מתקיימת הכנסת ספר תורה, או להבדיל לווייה המונית, נוצר מצב בלתי נמנע של עיכוב תנועה מחמת התכנסות הציבור. **אך להפוך את עיכוב האנשים ואת ההפרעה לציבור למטרה בפני עצמה - זו רשעות ופראות.**

המדהים הוא, שאותם מפגינים, הנלחמים בשלטון החילוני, נסמכים למעשה על דברי המערכת החילונית הקיצונית, שהכריזה בשעתה כי "אין מחאה ללא הפרעה לסדר הציבורי". בהשראת דברים אלו, הם הופכים את ההפרעה לערך בפני עצמו. האם זו מחאה? האם זו הפגנה? לא, זהו שחרור יצרים של הפרא שבאדם. זו הפעלת כוח אגרסיבי שאינה הולמת בני תורה. ועל כן לא היינו שם - ואנחנו לא שם! **היכן אנו כן נמצאים? היינו בבית מדרש ואנו נשאים בבית מדרש!**

מי שראה את הדמעות ואת הבכי המטלטל של מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל שעה שנגזרה גזירת הגיוס על תלמידי הישיבה, מבין אל נכון כי הגזירה היא גזירת שמים ככל הגזירות שהיו על כלל ישראל, וגזירה כזו לא מכריעים בפורקן יצרים של כח גשמי, אלא דווקא בבית המדרש "שאין כוחו של זה אלא בפה".

הגה"צ רבי דב יפה זצוק"ל סיפר מה ששמע ממרן ראש הישיבה הגרא"ל זצוק"ל כי כאשר ריחפה גזירת גיוס בנות, והתנהלו הפגנות גדולות בארץ ובגולה יחד עם השתדלויות של עסקנים, אמר מרן החזון איש זצוק"ל כי טעות היא לייחס את ביטול רוע הגזירה להשתדלות המרובה [אף שהיא הייתה חשובה] **סוף דבר ההכרעה היא מכוחו של תלמיד חכם אחד שיושב ולומד בצנעה, תורה לשמה, מכוחו, ורק מכוחו התבטלה הגזירה.**

על כן יאמר כל אחד ואחד מיושבי בית המדרש "מודה אני לפניך ה' אלוקי שמת חלקי מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקי מיושבי קרנות, שהם משכימים ואני משכים; הם משכימים לדברים בטלים, ואני משכים לדברי תורה. אני עמל והם עמלים; אני עמל ומקבל שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אני רץ והם רצים; אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת".

- צילומים: להודיע עזון, יצחק ורדי, שוקי לרר. ישיבת קרית מלך. ישיבת קרית מלך

- להאזנה לדעת תורה מנדי" - לשותפות בהצלת עולם התורה, חייל לקח עולם התורה: 6881*

ביאטש רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום בעניני השעה במספר (ללא פרסומות): 1700-111-306

- מכתב מיידי שבווע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו מלימות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי החכמים באר"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: 4169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגיליון ע"י שליחת הבקשה למייל - 4086221800@gmail.com